

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 11, LT-01103, Vilnius, tel. 8 706 63846, faks. 8 706 63895

el. p. LRVkanceliarija@lr.lv, <http://www.lrv.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604574

Lietuvos Respublikos Seimo
Energetikos ir darnios plėtros komisijai

Nr.

Lietuvos Respublikos Seimo narių
laikinajai veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupei

DĖL KOMISIJOS IR LAIKINOSIOS GRUPĖS 2020 M. BALANDŽIO 1 D. BENDRO POSĖDŽIO PROTOKOLO SPRENDIME IŠDĖSTYTŲ PASIŪLYMŲ

Vyriausybės kanceliarija 2020 m. balandžio 7 d. gavo Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos ir darnios plėtros komisijos (toliau – Komisija) kreipimąsi, kuriame informuojama apie Komisijos ir Seimo narių laikinosios veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupės (toliau – Laikinoji grupė) 2020 m. balandžio 1 d. bendrame posėdyje priimtą sprendimą ir prašoma informuoti Komisiją ir Laikinąją grupę apie sprendimo įgyvendinimą.

Vykdydama Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko pavedimą, Užsienio reikalų ministerija kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis išnagrinėjo sprendime išdėstytus pasiūlymus ir pateikė atsakymą dėl jų įgyvendinimo.

Siunčiame Užsienio reikalų ministerijos raštą ir kitų ministerijų pateiktus išsamius atsakymus.

PRIDEDAMA. 27 lapai.

Vyriausybės kancleris

Algirdas Stončaitis

Ingrida Kutkienė, tel. 870663830, el. p. ingrida.kutkiene@lr.lv

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 2, LT-01108 Vilnius, tel.: (8 5) 236 2444, (8 5) 236 2400,
faks. (8 5) 236 2626, el. p. urm@urm.lt, <http://www.urm.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188613242

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai 2020-05- Nr. (23.2.13E)-

Kopija

Aplinkos ministerijai
Ekonomikos ir inovacijų ministerijai
Energetikos ministerijai
Finansų ministerijai
Krašto apsaugos ministerijai
Kultūros ministerijai
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Susisiekimo ministerijai
Sveikatos apsaugos ministerijai
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai
Teisingumo ministerijai
Vidaus reikalų ministerijai
Žemės ūkio ministerijai
Valstybinei atominės energetikos saugos
inspekcijai (VATESI)

DĖL VYRIAUSYBĖS PAVEDIMO VYKDYMO

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą 2020 m. balandžio 14 d. Vyriausybės kanclerio rezoliucija Nr. S-1423, ir išnagrinėjusi institucijų pateiktą informaciją, teikia apibendrintas išvadas dėl Seimo Energetikos ir darnios plėtros komisijos ir Seimo narių laikinosios Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupės 2020 m. balandžio 1 d. sprendime išdėstytų klausimų/pasiūlymų:

- Institucijos nepateikė argumentų, kurie leistų spręsti apie alternatyvų dalyvavimui daugiašaliuose civilinės atsakomybės už branduolinę žalą užtikrinimo režimuose praktinį įgyvendinamumą ar jų pranašumą. Priešingai, pasitraukimas iš daugiašalio režimo ir nacionalinio režimo sukūrimas kol kas išlieka tik teorinė galimybė, kuri kelia daug neatsakytų klausimų. Į juos būtina atsakyti prieš imantis negrįžtamų sprendimų, kurie gali sukelti priešingą, nei tikimasi, efektą. Akivaizdu, kad tik patys būdami daugiašalių režimų dalyviais (ar netgi stiprindami dalyvavimą juose) galime tikėtis suformuoti bendraminčių koalicijas.

- Nacionalinis režimas būtų reikalingas (ir naudojamas) visų pirma pačios Lietuvos subjektų - branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių, panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atliekyno - galimai sukeltai žalai sureguliuoti.
- Lietuvos išstojimas iš 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą keltų riziką Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo finansavimui, neigiamai atsilieptų Ignalinos AE uždarymo darbų tiekėjų pasirinkimui, deryboms dėl kainos ir pan.
- Lietuvai išstojus iš 1963 m. Vienos konvencijos, Baltarusijos nebevaržytų jokie tarptautiniai teisiniai įsipareigojimai Lietuvos atžvilgiu, ir leistų Baltarusijai, remiantis 1997 m. Vienos konvencijos protokole numatytomis išimtimis dėl žalos kompensavimo, atsisakyti atlyginti žalą.
- Atsakyti į klausimą, ar Baltarusijos prisiimti įsipareigojimai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kuri gali atsirasti Lietuvoje, yra adekvatūs galimos branduolinės žalos dydžiui, galėsime tik įvertinus galimą branduolinio incidento mastą, poveikio laiką, hidrometeorologines ir kitas sąlygas bei, atitinkamai, kaip ir kokia Lietuvos dalis būtų paveikta.
- Siekiant suburti kaimyninių valstybių paramą Lietuvai svarbiais civilinės atsakomybės už branduolinę žalą stiprinimo klausimais, būtina įvertinti šių valstybių interesus branduolinės energetikos srityje. Taip pat svarbus ir abipusiškumo principo taikymas, todėl Lietuva ir pati turėtų nustatyti neribotą branduolinių įrenginių operatoriaus atsakomybę, o pasitraukimo iš konvencinio civilinės atsakomybės už branduolinę žalą režimo aplinkybė nebūtų Lietuvai palanki siekiant paramos raginti Baltarusiją prisijungti prie 1997 m. Papildomo kompensavimo už branduolinę žalą konvencijos.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlytina ne išstoti iš 1963 m. Vienos konvencijos, bet rinktis kitą būdą siekiant didesnių garantijų iš Baltarusijos civilinės atsakomybės už branduolinę žalą srityje – stiprinti tarptautinius instrumentus prisijungiant prie papildomų tarptautinių sutarčių. Kuo daugiau Lietuva bus ratifikavusi tarptautinių instrumentų, tuo stipresnes teises priemones turėsime reikalaujant žalos atlyginimo iš Baltarusijos. Ilgametė patirtis rodo, kad tarptautinių instrumentų panaudojimas, telkiant kitų šalių palaikymą, yra veiksmingas ir naudingas Lietuvos Respublikai.

Pridedame Užsienio reikalų ministerijos parengtus išsamesnius apibendrintus atsakymus į pavedime suformuluotus klausimus ir institucijų pateiktą informaciją.

PRIDEDAMA:

1. Užsienio reikalų ministerijos parengta apibendrinta institucijų pozicija, 4 lapai.
2. Energetikos ministerijos 2020-05-11 raštas Nr. (12.9-14E)3-691, 6 lapai.
3. Teisingumo ministerijos 2020-04-28 raštas Nr. (1.13E) 7R-2470, 5 lapai.
4. Aplinkos ministerijos 2020-05-06 raštas Nr. (10)-D8(E)-2374, 4 lapai.
5. VATESI 2020-05-04 raštas Nr. 22.1-310, 3 lapai.
6. LR Nuolatinės atstovybės prie tarptautinių organizacijų Vienoje 2020-04-22 raštas Nr. (79.1.8)S79-40, 3 lapai.

Viceministras

Albinas Zananavičius

Irena Vedrickaitė, el.p. irena.vedrickaite@urm.lt

Jovita Mikalkėnaitė, el.p. jovita.mikalkenaite@urm.lt

Apibendrinta institucijų pozicija dėl Seimo Energetikos ir darnios plėtros komisijos ir Seimo narių laikinosios Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupės 2020 m. balandžio 1 d. sprendime išdėstytų klausimų/pasiūlymų

Ar šiuo metu Baltarusijos priimti įsipareigojimai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kuri gali atsirasti Lietuvoje, yra adekvatūs galimos branduolinės žalos dydžiui?

Norėtume pažymėti, kad sprendžiant apie tai, ar Baltarusijos priimti įsipareigojimai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kuri gali atsirasti Lietuvoje, yra adekvatūs galimos branduolinės žalos dydžiui, turėtume atsižvelgti į tai, kad branduolinės žalos dydis priklausytų nuo branduolinio incidento masto, poveikio laiko, hidrometeorologinių ir kitų sąlygų bei nuo vertinimo, kokia Lietuvos dalis būtų paveikta.

Šiuo metu trūksta išsamių vertinimų, kuriais remiantis būtų galima vertinti Baltarusijos priimtų įsipareigojimų dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kuri gali atsirasti Lietuvoje, adekvatumą. Bet, pvz. pagal 2018-10-16 LR Vyriausybės patvirtintą valstybinį gyventojų apsaugos planą branduolinės ar radiologinės avarijos atveju, iš branduolinės energetikos objekto (Baltarusijos AE) skubių apsaugomųjų veiksmų zonos (30 km spinduliu nuo Baltarusijos AE) reiktų evakuoti 5591 Lietuvos gyventojus (Plano 9 priedas). Tuo tarpu, 2013 m. gegužės mėn., remiantis Fukušimos AE avarijos patirtimi, Tarptautinė atominės energetikos agentūra (TATENA) atnaujino rekomendacijas (*Actions to Protect the Public in an Emergency due to Severe Conditions at a Light Water Reactor*), kurios numato evakuacijos priemonių taikymą 100 km atstumu nuo atominės elektrinės. Lietuvos atveju tai reikštų ir Vilniaus miesto evakuacijos galimybę. 2019 m. spalio 1-4 d. vykusių valstybinio lygio pratybų, kur buvo mokomasi reaguoti į galimą Baltarusijos AE avariją, metu sumodeliuoti radiacinio poveikio žemėlapiai (skelbti viešai) rodo, kad jau per 6 val. nuo įvykio poveikį patirtų ir apsaugomųjų veiksmų turėtų imtis virš 800 tūkst. Lietuvos gyventojų (įskaitant laikiną Vilniaus gyventojų perkėlimą).

Tikslesniems skaičiavimais taip pat trūksta informacijos iš Baltarusijos, kuri nėra atsakiusi į 2019 m. gruodžio 23 d. Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (VATESI) paklausimą pagal Branduolinės saugos konvencijos 17 straipsnį, numatantį galimybę gauti būtiną informaciją, reikalingą atlikti savo vertinimą dėl galimo branduolinio įrenginio poveikio šalies teritorijai.

Papildomai svarbu paminėti, kad Baltarusijos AE potenciali žala Lietuvai turėtų būti vertinama ir plačiau. Lietuva jau dabar patiria neplanuotas išlaidas, nes dėl šios jėgainės statybų yra priversta stiprinti savo avarinę parengtį. Šiuo metu taip pat trūksta ekonominių skaičiavimų, koks galimas šios AE poveikis Lietuvos ekonomikai (įtaka BVP, investicijoms), įvaizdžiui, valstybės valdymui ir t.t.

Atlikus išsamų visų paminėtų aspektų kompleksinį vertinimą, galima būtų formuluoti pagrįstas išvadas dėl Baltarusijos priimtų įsipareigojimų adekvatumo.

Dėl galimybės Lietuvai išstoti iš 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą ir vietoj jos sukurti naują nacionalinį režimą, reguliuosiantį civilinės atsakomybės už Lietuvoje sukeltą branduolinę žalą klausimus.

Bendra informacija apie atitinkamus konvencinius režimus

Siekiant sukurti bendrus teisinės ir finansinės apsaugos standartus dėl žalos, atsirandančios taikiai naudojant branduolinę energiją, ypač tarpvalstybiniame kontekste, buvo priimtose civilinė atsakomybė už branduolinę žalą reglamentuojančios konvencijos. Šią sritį reglamentuoja keletas konvencijų, tai sąlygoja istorinės priežastys. Pirmoji konvencija šiuo klausimu buvo priimta OECD rėmuose 1960 m. taip vadinama „Paryžiaus konvencija“. Teoriškai prie jos prisijungti galėjo visos OECD narės, tačiau de facto narėmis yra pagrindė Vakarų Europos šalys (12 šalių). 1963 m. TATENA rėmuose buvo priimta Vienos konvencija. Tuo metu Paryžiaus konvencija dar nebuvo įsigaliojusi, todėl tikėtasi, kad Paryžiaus konvencijos šalys prisijungs prie šios konvencijos. Tačiau taip neįvyko, nes Vienos konvencijoje yra numatyta mažesnė kompensacijos riba ir šalims tai neatrodė patrauklu. Tad yra susiklosčiusi situacija, kai valstybės yra prisijungusios arba vienos, arba prie kitos konvencijos. Ir Lietuva, ir Baltarusija yra prisijungusios prie Vienos konvencijos.

Siekiant sukurti ryšius tarp Vienos ir Paryžiaus konvencijų, 1988 m. buvo priimtas Bendras protokolas dėl Vienos konvencijos ir Paryžiaus konvencijos taikymo, kuriuo nustatoma, kad įvykus avarijai kompensuoti reikia ne tik tos pačios konvencijos, bet ir kitos konvencijos valstybėms.

Černobylio avarija parodė, kad konvencijose užtikrinamas kompensacijų dydis nėra adekvatus įvykusiai nelaimei. Todėl 1997 m. buvo priimtas Vienos konvencijos protokolas, kuris nustato didesnę minimalią civilinės atsakomybės sumą ir praplečia branduolinės žalos sąvoką. Remiantis šiuo protokolu, kompensuoti turima visoms valstybėms, tačiau gali būti daroma išimtis – kompensuoti tik toms valstybėms, kurios pačios yra prisijungusios prie kurios nors konvencijos. Baltarusija yra prisijungusi prie šio protokolo, o Lietuva jį pasirašė, bet neratifikavo.

1997 m. priimta Konvencija dėl papildomos kompensacijos (*Convention on Supplementary Compensation* (CSC), prie kurios gali prisijungti ir šalys, kurios nėra nei Vienos, nei Paryžiaus konvencijų susitariančios šalys. CSC padidino minimalios kompensacijos sumą, taip pat buvo sukurta viešojo fondo sistema (atsitikus branduolinei avarijai, susitariančios šalys turės įnešti piniginius įnašus; iš anksto daryti įnašų nereikia). Įsigaliojo 2015 m. balandžio 15 d. Baltarusija nėra prisijungusios prie šios konvencijos. Lietuva šią konvenciją pasirašė, bet neratifikavo.

Taip pat reikia pastebėti, kad pačios civilinės atsakomybės konvencijos neriboja kompensacijos dydžio, tačiau konvencijose yra nuostatos, leidžiančios šalims nustatyti ribotą civilinę atsakomybę. Pvz., Rusija yra ratifikavusi 1963 m. Vienos konvenciją ir yra nusistačiusi neribotą civilinę atsakomybę. Neribotą civilinę atsakomybę taip pat yra nustatę Japonija, Suomija.

Apibendrinant iš institucijų gautą informaciją ir išdėstytus argumentus, galima teigti, kad:

- **Nei viena institucija nepateikė argumentų, kurie leistų spręsti apie alternatyvų dalyvavimui daugiašaliuose civilinės atsakomybės už branduolinę žalą užtikrinimo režimuose praktinį įgyvendinamumą ar, tuo labiau, pranašumą.** Priešingai, pasitraukimas iš daugiašalio režimo ir nacionalinio režimo sukūrimas kelia daug neatsakytų klausimų ir į juos atsakyti būtina prieš imantis negrįžtamų sprendimų, kurie gali sukelti netgi priešingą efektą.
- **Nacionalinis režimas būtų reikalingas (ir naudojamas) visų pirma ne kitų valstybių, o pačios Lietuvos galimai sukeltai žalai sureguliuoti,** taip pat ir Baltarusijai. Lietuva turi panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius, turės panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atliekyną, kuriems Lietuva turi užtikrinti civilinę atsakomybę dėl branduolinės žalos. Tokio veikiančio nacionalinio režimo analogų (valstybės, kuri turėtų branduolinės energetikos objektų ir nedalyvautų viename iš daugiašalių režimų) Europos Sąjungoje nėra.
- **Lietuvos išstojimas iš 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą (toliau - Vienos konvencija) keltų riziką Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo finansavimui.** Šiuo metu didžioji dalis Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo veiklos yra finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Remiantis neformaliais pokalbiais su ES pareigūnais, ES neigiamai vertintų Lietuvos pasitraukimą iš Vienos konvencijos. ES biudžeto mažėjimo Brexit kontekste ir apskritai aštrėjant deryboms dėl lėšų panaudojimo COVID-19 kontekste, derybos dėl Ignalinos uždarymo finansavimo ir be to tik sunkės.
- **Pasitraukimas iš Vienos konvencijos taip pat gali neigiamai atsiliepti Ignalinos AE tiekėjų pasirinkimui.** Daugiašaliuose režimuose, o taip pat ir LR Branduolinės saugos įstatyme yra įtvirtinta nuostata, kad už branduolinės energetikos objekto branduolinę saugą atsako ši objektą eksploatuojanti organizacija. Jei būtų priimtas sprendimas sukurti nacionalinį civilinės atsakomybės už branduolinę žalą reguliavimą, kuriame atsakomybė už civilinę žalą tektų ne tik eksploatuojančiai organizacijai, bet ir projektuotojams, įrangos tiekėjams ir kitoms organizacijoms, toks siūlomas požiūris galėtų įnešti neaiškumų branduolinės saugos režimui ir apsunkinti Ignalinos AE uždarymo darbų tiekėjų pasirinkimą, galimybes derėtis dėl kainos ir t.t.
- **Kertinis pasitraukimo teorijos argumentų apie tai, kad nebedalyvaujant daugiašaliuose režimuose atveriamos galimybės reikalauti pilno žalos atlyginimo Lietuvos teismuose, neatsako į esminį klausimą – kaip būtų užtikrinamas Lietuvos teismų sprendimų vykdymas.** Teisingumo ministerija savo išvadoje išdėstė rizikas, susijusias su tokių sprendimų pripažinimu ir vykdymu kitose valstybėse, visų pirma Baltarusijoje. Svarbu pastebėti, kad išstojus Vienos konvencijos tokių bylų teisingumas turėtų būti sprendžiamas pagal dvišalę sutartį su Baltarusija dėl teisinės pagalbos, o pagal ją galimi ginčai dėl atsiradusios branduolinės žalos atlyginimo būtų nagrinėjami pagal Baltarusijos teisę ir būtų teisingi Baltarusijos teismams, todėl manytina, kad Lietuvos teismai netgi neprisiimtų nagrinėti tokių bylų. Taip pat tokie sprendimai susidurtų su rimtomis pripažinimo ir vykdomo kliūtimis netgi kitose Europos Sąjungos valstybėse, kurios dalyvauja daugiašaliuose režimuose ir nukrypimas nuo jų galėtų būti traktuojamas prieštaravimu viešajai tvarkai (savo pačių interesų apsaugai). Taip pat tikėtina, kad valstybės, kurios pačios vysto branduolinę energetiką (šiuo metu ES tokių yra 14), tam, kad nebūtų sukurtas precedentas, nebūtų suinteresuotos ir vengtų vykdyti Lietuvos teismų sprendimus. Tokiu atveju sunku

kalbėti apie realų poveikį kitoms valstybėms, įskaitant tariamą spaudimą Baltarusijai, pasitraukus iš daugiašalių režimų.

- Jei Lietuva išstotų iš Vienos konvencijos, Baltarusijos nevaržytų jokie teisiniai įsipareigojimai Lietuvos atžvilgiu ir ji galėtų pasinaudoti 1997 m. Vienos konvencijos protokole numatytais išimtimis dėl žalos kompensavimo ir atsisakyti atlyginti žalą, nes Lietuva turės branduolinių įrenginių ir nebepriklausytų jokiai konvencijai.
- Daugiašaliai režimai, kad ir kokie netobuli ar riboti jie būtų, visgi sukuria privalomus įsipareigojimus ir suteikia teises garantijas, kad patyrus žalą ji bent iš dalies bus kompensuota. Išstojusi iš Vienos konvencijos ir sukūrusi nacionalinį režimą, Lietuva turėtų stipriai padidinti nacionalinius įsipareigojimus, o tarptautinių instrumentų teikiamos garantijos būtų prarastos.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, **siūlytina ne išstoti iš Vienos konvencijos, bet rinktis kitą būdą siekiant didesnių garantijų iš Baltarusijos civilinės atsakomybės už branduolinę žalą srityje – stiprinti tarptautinius instrumentus, prisijungiant prie papildomų tarptautinių sutarčių.** Kuo daugiau Lietuva bus ratifikavusi tarptautinių instrumentų, tuo stipresnes teises priemones turėsime reikalaujant žalos atlyginimo iš Baltarusijos. Ilgametė patirtis rodo, kad tarptautinių instrumentų panaudojimas, gaunant palaikymą iš kitų šalių, yra veiksmingas ir naudingas Lietuvos Respublikai.

Dėl galimybių Lietuvai formuoti tarptautinę koaliciją su kaimyninėmis valstybėmis (pirmiausia Lenkija, Latvija ir Ukraina), kuri, siekiant bendros naudos, reikalautų iš Baltarusijos panaikinti branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybės limitą, padidinti branduolinės elektrinės operatoriaus privalomojo draudimo sumą, prisijungti prie 1997 m. Papildomo kompensavimo už branduolinę žalą konvencijos

Siekiant įvertinti, kiek realu išvardintais aspektais sulaukti palaikymo iš kaimyninių valstybių Lenkijos, Ukrainos ir Latvijos, būtina įvertinti šių valstybių interesus, ypač branduolinės energetikos srityje.

Dėl reikalavimo dėl Baltarusijos branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybės ribos panaikinimo.

Lenkija iki šiol deklaruoja, kad planuoja statyti branduolinę elektrinę, todėl jai yra svarbus nacionalinis civilinės atsakomybės dėl branduolinės žalos kompensavimo mechanizmas, kuris tiesiogiai įtakoja jų branduolinės elektrinės projekto planuojamą sąmatą. Branduolinio reaktoriaus operatoriaus atsakomybė Lenkijoje yra apribota 300 mln. SDR (apie 370 mln. eurų). Ukraina eksploatuoja 15 branduolinių reaktorių, kurie pagamina virš 50 procentų visos Ukrainos pagamintos elektros energijos ir yra labai svarbi dabartinėje Ukrainos padėtyje. Ukrainoje branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybė kiekvienam reaktoriui yra apribota 150 mln. SDR (apie 185 mln. eurų). Operatoriaus atsakomybė Baltarusijoje paskirstyta analogiškai. Todėl abejotina, kad šios valstybės palaikytų Lietuvos reikalavimus dėl Baltarusijos branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybės ribos panaikinimo, kaip reikalavimo, kuris turėtų būti taikytinas ir joms. Tokia pati situacija būtų ir su kitomis ES branduolinėmis valstybėmis, jei jos neturi prisiėmusios neribotos atsakomybės. Latvija pastaruoju metu yra sudėtingas partneris kalbant apie santykius su Baltarusija, nors šiuo klausimu galbūt ir galėtų būti lankstesnė.

Manytume, kad siekiant paramos šiuo klausimu būtų perspektyvesnis darbas su valstybėmis, kurios pačios turi nustatę neribotą operatoriaus atsakomybę, pvz. Suomija, bei su valstybėmis, kurios neturi branduolinių įrenginių, pvz. Austrija.

Bet kuriuo atveju, siekdama paramos reikalauti iš Baltarusijos panaikinti branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybės limitą, Lietuva ir pati turėtų nustatyti neribotą branduolinių įrenginių operatoriaus atsakomybę.

Siūlymą Baltarusijai prisijungti prie Papildomo kompensavimo konvencijos galėtų palaikyti Latvija, Lenkija. Ukraina yra pasirašiusi šią konvenciją, bet neratifikavusi. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal šios konvencijos nuostatas į bendrą tarptautinį fondą branduolinei žalai atlyginti, kuris surenkamas įvykus branduolinei avarijai vienoje iš konvencijos valstybių, Ukraina, kaip turinti 15 reaktorių, į šį fondą turėtų įnešti daugiau kaip 12 mln. JAV dolerių. Šis galimas įnašas tikėtina yra priežastis, kodėl Ukraina neratifikuoja konvencijos. Todėl abejotina, kad Ukraina aktyviai palaikytų raginimus Baltarusijai jungtis prie šios konvencijos.

Taip pat norėtume atkreipti dėmesį, kad Lietuvai pasirinkus pasitraukti iš konvencinio civilinės atsakomybės už branduolinę žalą režimo, ši aplinkybė nebūtų palanki siekiant paramos raginti Baltarusiją prisijungti prie 1997 m. Papildomo kompensavimo už branduolinę žalą konvencijos. **Tik patys būdami daugiašalių režimų dalyviais (ar netgi stiprindami dalyvavimą juose) galime tikėtis suformuoti bendraminčių koalicijas.**

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel. (8 5) 203 4407,

faks. (8 5) 203 4692, el. p. info@enmin.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302308327

Užsienio reikalų ministerijai

2020-05-

Nr. (12.9-14E)3

į 2020-04-28

Nr. (23.2.13E)3-1883

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
kanceliarijai

ENERGETIKOS MINISTERIJA TEIKIA INFORMACIJĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2020 M. BALANDŽIO 14 D. PAVEDIMUI NR. S-1423

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, atsakydama į Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos prašymą pateikti informaciją siekiant įvykdyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. balandžio 14 d. pavedimą Nr. S-1423, teikia šią informaciją:

- *ar šiuo metu Baltarusijos prisiimti įsipareigojimai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kuri gali atsirasti Lietuvoje, yra adekvatūs galimos branduolinės žalos dydžiui;*

Baltarusija yra ratifikavusi 1997 m. Protokolą dėl Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą pakeitimų (toliau – 1997 m. Protokolas) ir remiantis jo nuostatomis yra priėmusi nacionalinius teisės aktus. Baltarusija, pasinaudodama 1997 m. Protokolo nuostata dėl minimalaus atsakomybės dydžio (300 mln. SDR), nustatė, kad Astravo AE operatoriaus ir Baltarusijos valstybės bendra maksimali atsakomybė už branduolinę žalą sudaro tik apie 370 mln. eurų. Astravo AE operatoriaus privalomo civilinės atsakomybės draudimo suma dvigubai mažesnė – apie 185 mln. eurų. Atsižvelgiant į tai, kad Černobylio AE avarijos padarytų nuostolių likvidavimas kainavo apie 700 mlrd. JAV dolerių, o Fukušimos AE avarijos padaryti nuostoliai jau siekia virš 200 mlrd. JAV dolerių, Baltarusijos prisiimti įsipareigojimai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą yra vertintini kaip neadekvatūs.

- *dėl galimybės Lietuvai išstoti iš 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą ir vietoj jos sukurti naują nacionalinę režimą, reguliuosiantį civilinės atsakomybės už Lietuvoje sukeltą branduolinę žalą klausimus;*

Lietuva prie 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą (toliau – 1963 m. Vienos konvencija) prisijungė siekdama sureguliuoti ir apriboti savo civilinę atsakomybę už Ignalinos AE galimą branduolinę žalą. Nors Ignalinos AE artimiausiais metais (2022 m. bus iškrautas kuras iš reaktorių baseinų) galimos avarijos padariniai ženkliai sumažės, visgi tokia atsakomybė Lietuvai visiškai neišnyks, kadangi Lietuva turi panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius, turės panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atliekyną. Nors šių Lietuvos įrenginių keliamas pavojus ir avarijos tikimybė yra gerokai mažesnė nei veikiančio branduolinio reaktoriaus, visgi planuojant nacionalinę civilinės atsakomybės dėl branduolinės žalos mechanizmą būtina atlikti galimų avarijų minėtuose įrenginiuose pasekmių vertinimą įskaitant galimos žalos dydį ir valstybės įmonės Ignalinos

atominės elektrinės (toliau – VĮ Ignalinos AE) civilinės atsakomybės dėl branduolinės žalos draudimo įsigijimo sąlygas.

Sprendžiant dėl Lietuvos civilinės atsakomybės už branduolinę žalą taip pat būtina įvertinti, kaip Lietuvos pasitraukimas iš 1963 m. Vienos konvencijos režimo būtų priimtas tarptautinių partnerių, tame tarpe ir Europos Sąjungos. Lietuvos pasitraukimą iš 1963 m. Vienos konvencijos režimo ir atskiro civilinės atsakomybės už branduolinę žalą kompensavimo mechanizmo sukūrimą nacionalinėje teisės sistemoje tarptautiniai partneriai, tame tarpe ir Europos Sąjunga, gali priimti nevienareikšmiškai, nes jiems suprantamus universalius tarptautinius įsipareigojimus, Lietuva keistu nacionaliniais teisės aktais ir deliktinės atsakomybės taisyklėmis, kurios dėl subjektyvių vertinimų gali būti laikomos mažiau efektyviomis gauti kompensaciją už patirtą žalą branduolinės avarijos metu. Tai, labai tikėtina, neigiamai atsilieptų Lietuvos pozicijai derybose dėl Ignalinos atominės elektrinės uždarymo finansavimo. Taip pat būtina įvertinti ir tokio žingsnio poveikį esamoms ir būsimoms Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo projektų sutartims, kurias įgyvendina kitų valstybių bendrovės, kadangi galimai keistųsi ir jų atsakomybės, kaip technologijų ir paslaugų tiekėjų. Todėl būtina atlikti išsamią VĮ Ignalinos AE sudarytų sutarčių su rangovais ir poveikio būsimoms sutartims dėl Ignalinos atominės elektrinės reaktorių ardymo analizę.

Energetikos ministerija, atsižvelgdama į tai, kad priklausymas 1963 m. Vienos konvencijos režimui įvykus Astravo AE avarijai negarantuotų Lietuvos gyventojams pakankamo kompensavimo už patirtą žalą, atliko analizę dėl galimų Baltarusijos ir Lietuvos civilinės atsakomybės tobulinimo variantų ir siūlytų dvi alternatyvas:

- **Tarptautinis civilinės atsakomybės už branduolinę žalą mechanizmas.** Lietuvai ratifikavus 1997 m. Protokolą (Baltarusija ratifikavo 2003), būtų suvienodinama Lietuvos ir Baltarusijos padėtis 1997 m. Protokolo atžvilgiu. Lietuvai ratifikavus 1997 m. Papildomo kompensavimo už branduolinę žalą konvenciją (toliau – Papildomo kompensavimo konvenciją), būtų sudarytos sąlygos spausti Baltarusiją taip pat prisijungti prie šios konvencijos, siekiant padidinti galimų kompensacijų už žalą fondus ir išplėsti jų šaltinius avarijos Astravo AE atveju šaltiniais, nepriklausančiais nuo Baltarusijos ekonomikos būklės.

Lietuva apie ratifikuotą 1997 m. Protokolą ir Papildomo kompensavimo konvenciją turėtų informuoti TATENA. Taip pat atitinkamai papildyti Branduolinės energijos įstatymą, parengti teisės aktus, kurie nustatytų mechanizmus dėl žalų atlyginimo nagrinėjimo, organizuoto kreipimosi dėl žalos atlyginimo kitoje valstybėje, patirtos žalos įvertinimo ir būtinų veiksmų siekiant apsaugoti aplinką būtinumo įvertinimo ir kt.;

- **Nacionalinis civilinės atsakomybės už branduolinę žalą mechanizmas.** Lietuva pasitraukia iš 1963 m. Vienos konvencijos režimo ir sukuria savo teisinėje sistemoje civilinės atsakomybės už branduolinę žalą kompensavimo mechanizmus, galbūt ir neribotą operatoriaus atsakomybę. Šiuo atveju Lietuva galimai išvengtų neigiamo tarptautinių partnerių reakcijų ir potencialiai galėtų įgyti politinį pranašumą prieš Baltarusiją (numačiusi neribotą atsakomybę), tačiau taip pat turėtų nusimatyti finansinius resursus kompensuoti gerokai didesnę sumą nei dabar dėl galimos branduolinės žalos, kurią galėtų sukelti Lietuvos branduolinės energetikos objektai. Pasirinkusi šį kelią Lietuva turėtų denonsuoti prisijungimą prie 1963 m. Vienos konvencijos, apie tai informuodama TATENA. Iki to reikėtų sukurti nacionalinį civilinės atsakomybės už branduolinę žalą kompensavimo mechanizmą: papildyti Branduolinės energijos įstatymą ir parengti kitus teisės aktus, kurie nustatytų mechanizmus dėl žalų atlyginimo nagrinėjimo, organizuoto kreipimosi dėl žalos, sukeltos Lietuvos arba kitos valstybės įrenginio, atlyginimo Lietuvoje arba kitoje valstybėje, patirtos žalos įvertinimo ir būtinų veiksmų siekiant apsaugoti aplinką būtinumo įvertinimo ir kt.

Bet kuriuo nagrinėtu atveju VĮ Ignalinos AE turėtų įsigyti civilinės atsakomybės už branduolinę žalą draudimą, kuris Lietuvos valstybės biudžetui kas metus galėtų kainuoti apie 100 tūkst. eurų. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tam turės būti įvykdytas tarptautinis konkursas, kuris su visomis procedūromis gali užtrukti iki metų (Lietuvoje patirties civilinės atsakomybės už branduolinę žalą draudimo srityje nėra, bus būtini tarptautiniai konsultantai), todėl planuojant Lietuvos civilinės atsakomybės tobulinimo procesą, tai taip pat būtina įvertinti.

- dėl galimybių Lietuvai formuoti tarptautinę koaliciją su kaimyninėmis valstybėmis (pirmiausia Lenkija, Latvija ir Ukraina), kuri, siekiant bendros naudos, reikalautų iš Baltarusijos panaikinti branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybės limitą, padidinti branduolinės elektrinės operatoriaus privalomojo draudimo sumą, prisijungti prie 1997 m. Papildomo kompensavimo už branduolinę žalą konvencijos;

Siekiant palaikymo iš kaimyninių valstybių - Lenkijos, Ukrainos ir Latvijos, būtina įvertinti šių valstybių interesus. Lenkija iki šiol deklaruoja, kad planuoja statyti branduolinę elektrinę, todėl jai yra svarbus nacionalinis civilinės atsakomybės už branduolinę žalą kompensavimo mechanizmas, kuris tiesiogiai įtakoja jų branduolinės elektrinės projekto planuojamą sąmatą. Branduolinio reaktoriaus operatoriaus atsakomybė Lenkijoje yra apribota 300 mln. SDR¹. Ukraina eksploatuoja 15 branduolinių reaktorių, kurie pagamina virš 50 procentų visos Ukrainos elektros energijos² ir yra labai svarbūs dabartinėje Ukrainos padėtyje. Ukrainoje branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybė kiekvienam reaktoriui yra apribota 150 mln. SDR (operatoriaus atsakomybė Baltarusijoje paskirstyta analogiškai). Atsižvelgiant į šią informaciją abejotina, kad šios valstybės palaikytų Lietuvos reikalavimus dėl Baltarusijos branduolinės elektrinės operatoriaus atsakomybės ribos panaikinimo, nes toks reikalavimas turėtų būti taikomas ir joms, dėl ko didėtų jų pačių išlaidos. Latvija šiuo klausimu galėtų būti lankstesnė.

Siūlymą Baltarusijai prisijungti prie Papildomo kompensavimo konvencijos galėtų palaikyti Latvija, Lenkija ir Ukraina (yra pasirašiusi konvenciją). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal šios konvencijos nuostatas į bendrą tarptautinį fondą branduolinei žalai atlyginti, kuris surenkamas įvykus branduolinei avarijai vienoje iš konvencijos valstybių, 15 reaktorių turinti Ukraina turėtų įnešti daugiau kaip 12 mln. JAV dolerių. Šis galimas įnašas, tikėtina, yra priežastis, kodėl Ukraina neratifikuoja konvencijos. Todėl abejotina, kad Ukraina aktyviai palaikytų raginimus Baltarusijai jungtis prie šios konvencijos.

- dėl branduolinio kuro atliekų saugyklos Ignalinos AE Lietuvos, kaip branduolinį įrenginį eksploatuojančios valstybės, statusas galimai išliktų net ir po jos išstojimo iš Vienos konvencijos;

Lietuvos, kaip branduolinį įrenginį eksploatuojančios valstybės, statusas iš esmės nepriklauso nuo dalyvavimo 1963 m. Vienos konvencijoje. Tokį statusą apsprendžia įrenginių, kurie tarptautinėje teisėje ir Europos Sąjungos teisėje yra priskiriami prie branduolinių įrenginių, turėjimas.

Jungtinėje panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvencijoje branduolinis įrenginys suprantamas kaip civilinis įrenginys ir su juo susijusi žemė, pastatai bei įranga, kur radioaktyviosios medžiagos susidaro, yra apdorojamos, naudojamos, tvarkomos, saugomos ar laidojamos ir yra būtina laikytis saugos reikalavimų.

Direktyvoje 2014/87/Euratomas, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema, branduolinis įrenginys suprantamas kaip atominė elektrinė, sodrinimo įrenginys, branduolinio kuro gamykla, panaudoto branduolinio kuro perdirbimo įrenginys, mokslinių tyrimų reaktorius, panaudoto branduolinio kuro saugykla ir radioaktyviųjų atliekų saugykla, esanti toje pačioje aikštelėje ir tiesiogiai susijusi su prieš tai išvardytais branduoliniais įrenginiais.

Atsižvelgiant į nurodytus teisės aktus Lietuva yra ir dar labai ilgai bus valstybe eksploatuojančia branduolinius įrenginius. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal visas civilinės atsakomybės konvencijas, įrenginiai, kuriuose saugomas panaudotas branduolinis kuras ir radioaktyviosios atliekos, yra branduoliniai įrenginiai ir pakliūva į šių konvencijų taikymo sritį.

¹ EBPO Branduolinės energetikos agentūros pateikiama informacija <https://www.oecd-neo.org/law/table-liability-coverage-limits.pdf>

² EBPO pateikiama informacija <https://www.oecd.org/eurasia/competitiveness-programme/eastern-partners/Snapshot-of-Ukraines-Energy-Sector-EN.pdf>

- nors Lietuvos išstojimas iš Vienos konvencijos faktiškai padidintų ir pačios Lietuvos valstybės atsakomybę už jos valdomų branduolinių įrenginių sukeltą branduolinę žalą, toks žingsnis potencialiai gali sukelti papildomų klausimų valstybėms donorėms dėl Ignalinos atominės elektrinės uždarymo darbų tolesnio finansavimo;

Lietuvos pasitraukimą iš 1963 m. Vienos konvencijos režimo ir atskiro civilinės atsakomybės už branduolinę žalą kompensavimo mechanizmo sukūrimą nacionalinėje teisės sistemoje tarptautiniai partneriai, tame tarpe ir Europos Sąjunga, gali priimti nevienareikšmiškai, nes taip būtų atsisakoma nusistovėjusių tarptautinių mechanizmų juos pakeičiant nacionaliniais teisės aktais ir įprastomis deliktinės atsakomybės taisyklėmis, kurios dėl informacijos trūkumo gali būti laikomos mažiau efektyviomis gauti kompensaciją už patirtą žalą branduolinės avarijos metu. Jeigu būtų priimtas toks sprendimas dėl pasitraukimo, turėtų būti vykdomas platus aiškinamasis darbas su partneriais prieš ir po denonsuojant Lietuvos prisijungimą prie 1963 Vienos konvencijos.

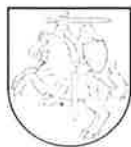
Energetikos viceministrė

Lina Sabaitienė

Renatas Šumskis, tel. (8 5) 203 4684, papild. 4, el. p. renatas.sumskis@enmin.lt

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija 302308327, Gedimino pr. 38, LT-01104, Vilnius, LT-01104 Vilnius, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	ENERGETIKOS MINISTERIJA TEIKIA INFORMACIJĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2020 M. BALANDŽIO 14 D. PAVEDIMUI NR. S-1423
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-05-11 Nr. 3-691
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2020-05-12 Nr. 2-6447
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Lina Sabaitienė, Viceministras
Sertifikatas išduotas	LINA SABAITIENĖ, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-05-11 17:07:10 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-05-11 17:07:14 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-02-06 11:00:05 – 2021-02-05 11:00:05
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Ona Bankauskienė, Vyriausioji specialistė
Sertifikatas išduotas	ONA BANKAUSKIENĖ, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-05-11 17:11:48 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-C
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-05-11 17:11:52 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-27 09:59:38 – 2021-11-26 09:59:38
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avily, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, į.k.188613242 LT", sertifikatas galioja nuo 2018-12-27 13:56:16 iki 2021-12-26 13:56:16
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	—
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	—
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	—
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	—
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	—
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DocLogix v12.5.0.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2020-05-12 08:22:45)
Paieškos nuoroda	—
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2020-05-12 08:22:45 Dokumentų valdymo sistema Avily

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT574010051004670211 Luminor Bank AS, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai

2020-04-

Į 2020-04-14 Nr. S-1423

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

DĖL MINISTRO PIRMININKO PAVEDIMO VYKDYMO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą 2020 m. balandžio 14 d. Vyriausybės kanclerio rezoliucija Nr. S-1423, pagal kompetenciją įvertino Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos ir darnios plėtros komisijos ir Lietuvos Respublikos laikinosios Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupės 2020 m. balandžio 1 d. vykusio bendro posėdžio metu priimtame sprendime Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktą prašymą įvertinti galimybę Lietuvai išstoti iš 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą (toliau – Konvencija) ir vietoj jos sukurti naują nacionalinį režimą, reguliuojantį civilinės atsakomybės už Lietuvoje sukeltą branduolinę žalą klausimus. Toliau šiame rašte pagal kompetenciją teikiame informaciją ir nuomonę dėl atskirų minėtame sprendime keliamų klausimų, susijusių su ginčų teisingumu, taikytina teise ir teismų sprendimų pripažinimu ir vykdymu.

Lietuvos Respublikai išstojus iš Konvencijos, teismų jurisdikcijos ir taikytinos teisės nagrinėjant ginčus dėl civilinės atsakomybės už Lietuvos Respublikoje atsiradusią branduolinę žalą klausimas, mūsų nuomone, turėtų būti sprendžiamas, neatsiejant nuo klausimo dėl Lietuvos Respublikos teismų priimtų sprendimų pripažinimo ir vykdymo užsienio valstybėse. Teismų jurisdikcija ir taikytina teisė nustatoma ir teismų sprendimai pripažįstami ir vykdomi užsienio valstybėse atitinkamų tarptautinių sutarčių pagrindu pagal jose nustatytas sąlygas, o nesant tokių sutarčių – pagal nacionalinėje teisėje įtvirtintas tarptautinės privatinės teisės taisykles.

Dėl aktualių dvišalės sutarties nuostatų

Lietuvos Respublika yra sudariusi su Baltarusijos Respublika sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (toliau – Sutartis). Į Sutarties 3 straipsnyje apibrėžiamą teisinės pagalbos apimtį patenka ir Susitariančios Šalies teismų priimtų

Tikime laisve

1990 KOVO 11

sprendimų pripažinimas ir vykdymas kitos Susitariančios Šalies teritorijoje. Remiantis Sutarties 41 straipsniu, prievolės atlyginti žalą nustatomos pagal įstatymus Susitariančiosios Šalies, kurios teritorijoje įvyko veiksmas arba kitokia aplinkybė, tapusi pagrindu reikalauti atlyginti žalą, o tokiose bylose priimti sprendimus kompetentingas teismas tos Susitariančiosios Šalies, kurios teritorijoje įvyko veiksmas arba kitokia aplinkybė, tapusi pagrindu reikalauti atlyginti žalą. Taigi, pagal Sutartį, įvykus avarijai Astravo atominėje elektrinėje, galimi ginčai dėl atsiradusios branduolinės žalos atlyginimo būtų nagrinėjami pagal Baltarusijos Respublikos teisę ir būtų teisingi Baltarusijos Respublikos teismams. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad Lietuvos Respublikos teismai neprisimtum nagrinėti tokių bylų, o priešingu atveju jų sprendimai dėl sukeltos žalos atlyginimo tikėtina galėtų būti nepripažįstami ir nevykdomi Baltarusijos Respublikoje, remiantis Sutarties 59 straipsnyje įtvirtintu vienu iš atsisakymo pripažinti ir vykdyti teismų sprendimus pagrindu, t. y., jeigu pagal šią Sutartį byla priklauso išimtinai jos įstaigų kompetencijai. Be to, Baltarusijos Respublika galėtų remtis Sutarties 19 straipsnio nuostata dėl atsisakymo teikti teisinę pagalbą, jeigu jos teikimas galėtų pakenkti Baltarusijos Respublikos suverenitetui ar saugumui, piliečių teisėms ir teisėtiems interesams, arba prieštarautų pagrindiniams jos įstatymų principams, pvz., jeigu Lietuvos Respublikos teismas priteistų atlygintiną žalą iš Baltarusijos Respublikos juridinio asmens, kuri būtų didesnė nei galima pagal Konvenciją.

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, manytina, kad egzistuočių didelė rizika, jog Lietuvos Respublikos teismų priimti sprendimai aptariamam atveju nebūtų pripažįstami ir įvykdyti Baltarusijos Respublikoje. Kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse Lietuvos Respublikos teismų priimti sprendimai, mūsų nuomone, galėtų būti pripažįstami ir vykdomi, vadovaujantis 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo.

Dėl aktualių nacionalinės tarptautinės privatinės teisės nuostatų

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 787 straipsnio 1 dalies 3 punktu, bylos yra priskirtinos Lietuvos Respublikos teismų jurisdikcijai, jeigu ginčo dalykas yra Lietuvoje esanti prievolė, kuri atsirado arba turi būti įvykdyta Lietuvoje. Jei ginčas būtų nagrinėjamas Lietuvoje, ieškovai galėtų kreiptis į teismą tiek pateikdami individualius ieškinius, tiek ir pareikšdami grupės ieškinį (CPK XXIV¹ skyrius).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.43 straipsnio 1 dalimi, šalių teisės ir pareigos pagal prievoles, atsirandančias dėl padarytos žalos, nukentėjusiojo pasirinkimu nustatomos pagal valstybės, kurioje padarytas veiksmas ar buvo kitokių žalą sukėlusią aplinkybių, teisę arba pagal žalos atsiradimo vietos valstybės teisę.

Atsižvelgiant į tai, pagal Lietuvos Respublikoje šiuo metu galiojančias nacionalinės tarptautinės privatinės teisės nuostatas Lietuvos Respublikos teismai galėtų priimti nagrinėti ginčus dėl civilinės atsakomybės už Lietuvos Respublikoje atsiradusią branduolinę žalą, taip pat taikyti Lietuvos Respublikos teisę. Visgi svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad tiek CK, tiek CPK įtvirtintos tarptautinės privatinės teisės nuostatos taikytinos tik tiek, kiek atitinkamų santykių nereglamentuoja tarptautinės sutartys (konkrečiu atveju – Konvencija ar Sutartis). Be to, kaip jau minėta, Lietuvos Respublikos teismų laikantis nacionalinės teisės nuostatų priimti sprendimai tikėtina būtų nepripažįstami ir nevykdomi Baltarusijos Respublikoje.

Dėl galiojančio teisinio režimo tobulinimo

Jei, įvertinus visų institucijų pateiktus argumentus, būtų nuspręsta Lietuvai Respublikai išstoti iš Konvencijos, tobulinti Sutartį ir Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę, Lietuvos Respublikos

teisingumo ministerija yra pasirengusi konstruktyviai bendradarbiauti ir pateikti savo pastabas ir pasiūlymus nustatyta tvarka.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius

DETALŲS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA 188604955, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Ministro Pirmininko pavedimu prašau institucijų pagal kompetenciją išnagrinėti Seimo Energetikos ir darnios plėtros komisijos ir Seimo narių laikinosios Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupės 2020 m. balandžio 1 d. sprendime išdėstytus pasiūlymus ir iki 2020 m. gegužės 12 d. Vyriausybės kanceliarijai pateikti apibendrintą atsakymą.
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-04-28 Nr. (1.13E) 7R-2470
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2020-04-28 Nr. 2-5952
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Agnė Veršelytė, Vyresnioji patarėja, Tarptautinės teisės grupė
Sertifikatas išduotas	AGNĖ,VERŠELYTĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-04-23 13:16:40 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2020-02-05 12:05:39 – 2025-02-03 23:59:59
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Tautginas Mickevičius, Vyresnysis patarėjas, Teisminės justicijos ir civilinės teisės grupė
Sertifikatas išduotas	TAUTGINAS,MICKEVIČIUS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-04-23 13:25:16 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2018-07-16 15:54:53 – 2023-07-15 23:59:59
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Jurga Greičienė, Grupės vadovė, Teisminės justicijos ir civilinės teisės grupė
Sertifikatas išduotas	JURGA GREIČIENĖ, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-04-23 14:51:32 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-05 13:31:22 – 2021-11-04 13:31:22
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Darius Žilys, Grupės vadovas, Tarptautinės teisės grupė
Sertifikatas išduotas	DARIUS ŽILYS, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-04-23 14:58:36 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-09 11:00:39 – 2021-11-08 11:00:39
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Rasa Svetikaitė, Teisingumo ministro patarėja

DETALŲS METADUOMENYS

Sertifikatas išduotas	RASA SVETIKAITĖ, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-04-24 15:01:26 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2019-08-28 09:35:35 – 2022-08-27 09:35:35
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Elvinas Jankevičius, Teisingumo ministras
Sertifikatas išduotas	ELVINAS JANKEVIČIUS, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-04-28 14:28:33 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-04-28 14:28:38 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-05-15 16:15:52 – 2021-05-14 16:15:52
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, į.k. 188604955 LT", sertifikatas galioja nuo 2019-09-25 15:37:33 iki 2022-09-24 15:37:33 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, į.k.188613242 LT", sertifikatas galioja nuo 2018-12-27 13:56:16 iki 2021-12-26 13:56:16
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.4.43
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2020-04-28 15:36:30)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2020-04-28 15:36:30 Dokumentų valdymo sistema Avilys

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. (8-5) 266 3661, faks. (8-5) 266 3663, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Užsienio reikalų ministerijai

2020-05

Nr. (10)-D8(E)

Kopija

Į 2020-04-28

Nr. (23.2.13)3-1883

Energetikos ministerijai

DĖL VYRIAUSYBĖS PAVEDIMO VYKDYMO

Vykdydami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. balandžio 14 d. pavedimą Nr. S-1423 ir atsakydami į jūsų 2020 m. balandžio 28 d. raštu Nr. (23.2.13)3-1883 pateiktą klausimą (adresuotą Aplinkos ir Energetikos ministerijoms) – „ar šiuo metu Baltarusijos prisiimti įsipareigojimai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą, kuri gali atsirasti Lietuvoje, yra adekvatūs galimos branduolinės žalos dydžiui“, teikiame Aplinkos ministerijos specialistų nuomonę ir susijusią papildomą informaciją.

Konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą (Viena, 1963) (toliau – Konvencija) 5 straipsnyje yra nustatytas minimalus atsakomybės dydis¹ už kiekvieną branduolinį incidentą. Atkreiptinas dėmesys, kad Konvencijos 1 straipsnyje pateikiama sąvokos „branduolinė žala“ apibrėžtis, kurioje **žala siejama su mirtimi, kūno sužalojimu, turto praradimu**, tačiau Konvencijoje nėra minima galima žala aplinkai ir su tuo susijusi atsakomybė. 1997 m. protokolu, kuriuo iš dalies keičiama Konvencija, išplečiama sąvokos „branduolinė žala“ apibrėžtis, įrašant ir galimą žalą dėl poveikio aplinkai². Lietuva šį protokolą yra pasirašiusi, bet neratifikavusi³, o Baltarusija net nepasirašiusi⁴. Pažymime, kad branduolinės žalos dydis priklausytų nuo branduolinio incidento⁵ masto, poveikio laiko, hidrometeorologinių ir kitų sąlygų.

¹ 1. Operatoriaus atsakomybės dydį gali apriboti atsakinga už įrenginį valstybė, bet ne mažiau kaip iki 5 milijonų JAV dolerių už kiekvieną branduolinį incidentą.

3. Operatoriaus atsakomybės dydį gali apriboti atsakinga už įrenginį valstybė, bet ne mažiau kaip iki 5 milijonų JAV dolerių už kiekvieną branduolinį incidentą.

² „k) Branduolinė žala – tai: i) mirtis arba kūno sužalojimas; ii) turto praradimas arba žala turtui ir bet kuris iš toliau išvardytų dalykų tiek, kiek nustatyta pagal kompetentingo teismo šalies teisę: iii) ekonominiai nuostoliai, patirti dėl i arba ii papunkčiuose nurodyto praradimo arba žalos tiek, kiek jiems tie papunkčiai netaikomi, jei juos patyrė asmuo, turintis teisę reikalauti tokio praradimo arba žalos atlyginimo; iv) išlaidos, susijusios su aplinkos, kuriai pakenkta, atkūrimo priemonėmis (išskyrus atvejus, kai pakenkta nežymiai), jei tokių priemonių buvo iš tikrųjų imtasi ar turi būti imamasi, ir tiek, kiek joms netaikomas ii papunktis; v) pajamų, kurios gaunamos iš naudojimosi ar mėgavimosi aplinka ekonominio intereso, praradimas dėl to, kad smarkiai pakenkiama tai aplinkai ir tiek, kiek joms netaikomas ii papunktis; vi) išlaidos, susijusios su prevencinėms priemonėms, ir dėl tokių priemonių patirtu tolesniu praradimu ar žala; vii) bet kokie kiti ekonominiai nuostoliai, išskyrus patirtus dėl pakenkimo aplinkai, jeigu leidžiama pagal kompetentingo teismo šalies bendrosios teisės nuostatas dėl civilinės atsakomybės, i–v ir vii papunkčiuose nurodytais atvejais tiek, kiek praradimas ar žala patiriami dėl jonizuojančiosios spinduliuotės, skleidžiamos iš branduoliniame įrenginyje esančio šaltinio arba iš branduolinio kuro ar radioaktyvių produktų ar atliekų, esančių branduoliniame įrenginyje, arba branduolinės medžiagos, vežamos iš ar kilusios iš branduolinio įrenginio ar į jį siunčiamos, ir kurie patiriami dėl tokios medžiagos radioaktyviųjų savybių ar jų derinio su tos medžiagos toksiškumu, sprogumu ar kitomis pavojingomis savybėmis.“

³ <https://www.iaea.org/resources/legal/country-factsheets>

⁴ <https://www.iaea.org/resources/legal/country-factsheets>

⁵ 1) „Branduolinis incidentas“ reiškia bet kokią įvykį arba tos pačios kilmės įvykių seriją, kurie sukelia branduolinę žalą.

Pasisakydami dėl galimo išstojimo iš Konvencijos informuojame, kad Aplinkos ministerija pritaria kitai galimų veiksmų alternatyvai – tarptautinių instrumentų stiprinimui, prisijungiant prie papildomų tarptautinių susitarimų. Ilgametė patirtis rodo, kad tarptautinių instrumentų panaudojimas, gaunant palaikymą iš kitų šalių, yra veiksmingas ir naudingas Lietuvai.

Informuojame, kad Aplinkos ministerija ir toliau siekia Lietuvai palankių sprendimų dėl Astravo atominės elektrinės (toliau – AE) projekto:

1. Aplinkos ministerija 2015 m. kovo 25 d. raštu Nr. (16-1)-D8-2268 „Lietuvos Respublikos kreipimasis su prašymu ištirti, ar Baltarusijos Respublika nepažeidė Orhuso konvencijos nuostatų, įgyvendindama Baltarusijos atominės elektrinės statybos projektą" (toliau – kreipimasis) kreipėsi į Jungtinių Tautų Europos Ekonominės Komisijos konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais (Orhuso konvencija) Atitikties komitetą dėl Baltarusijos veiksmų įvertinimo Orhuso konvencijos nuostatų pagrindu įgyvendinant Baltarusijos AE statybos projektą (toliau – Projektas).

Kreipimesi nurodoma, kad Lietuva, kaip suinteresuota šalis ir atstovaudama savo visuomenę teigia, kad planuodama, vykdydama Projekto, susijusio su Lietuvos branduoline sauga ir poveikiu Lietuvos aplinkai ir visuomenei, parengiamuosius ir įgyvendinimo darbus Baltarusija pažeidė Lietuvos visuomenės teisę laiku gauti išsamią informaciją apie Projektą, teisę dalyvauti su Projektu susijusių sprendimų priėmimo procese. Paskutinius komentarus Atitikties komitetui Aplinkos ministerija teikė 2017 m. spalio 31 d. raštu Nr. (16-1)-D8-7293.¹ Aplinkos ministerijos turimais duomenimis, Atitikties komitetas rengia rekomendacijų ir išvadų projektą šioje byloje.

2. Jungtinių Tautų poveikio aplinkai vertinimo konvencijos (toliau – Espo konvencija) šalių susitikimuose du kartus patvirtintas sprendimas, kad Baltarusija, įgyvendindama AE projektą pažeidė Espo konvencijos reikalavimus (2019 m. vasario mėn. vykusiame neeiliniame Espo konvencijos šalių susitikime² ir 2014 m. birželio mėn. vykusiame Espo konvencijos šalių susitikime³). Šiuo metu rengiamasi š. m. gruodžio mėn. vyksiančiam Espo šalių susitikimui, kuriame bus priimtas sprendimas dėl progreso įgyvendinant rekomendacijas, pateiktas 2019 m. priimtame sprendime.

Aplinkos viceministrė

Justina Grigaravičienė

¹ Visus susirašinėjimo su Atitikties komitetu dokumentus galima rasti čia: <https://www.unece.org/environmental-policy/conventions/public-participation/aarhus-convention/tfwg/envppcc/submissions/acccs20152-belarus.html>

²https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/meetings/2019/IS_MOP_5-7_February_2019_Geneva/Decision_IS.1d.pdf

³ https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/decisions/Decision_VI.2.pdf, 48-64 p.

B. Vilimaitė Šilobritienė, 8 645 89487, el. p. beata.silobritiene@am.lt
E. Paužuolienė, 8 687 27458, el. p. egle.pauzuoliene@am.lt

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija 188602370, A. Jakšto g. 4, 01105 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL VYRIAUSYBĖS PAVEDIMO VYKDYMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-05-06 Nr. (10)-D8(E)-2374
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2020-05-06 Nr. 2-6242
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	JUSTINA GRIGARAVIČIENĖ, Viceministrė
Sertifikatas išduotas	JUSTINA GRIGARAVIČIENĖ, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-05-06 11:00:55 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-05-06 11:01:35 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2019-09-05 09:52:18 – 2022-09-04 09:52:18
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, i.k.188602370 LT", sertifikatas galioja nuo 2020-01-09 15:40:17 iki 2021-01-08 15:40:17 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, i.k.188613242 LT", sertifikatas galioja nuo 2018-12-27 13:56:16 iki 2021-12-26 13:56:16
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	—
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	—
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	—
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	—
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	—
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elektroninė dokumentų valdymo sistema VDVIS, versija v. 3.04.02
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2020-05-06 11:56:30)
Paieškos nuoroda	—
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2020-05-06 11:56:30 Dokumentų valdymo sistema Avilys

VALSTYBINĖ ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Goštauto g. 12, LT-01108 Vilnius
tel.: (8 5) 262 4141, 266 1584, faks.: (8 5) 261 4487, el. p. atom@vatesi.lt, <http://www.vatesi.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188639874

Užsienio reikalų ministerijai

2020-05- Nr. (4.12E-33) 22.1-
į 2020-04-28 Nr. (23.2.13E)3-1883

DĖL VYRIAUSYBĖS PAVEDIMO VYKDYMO

Išnagrinėjome Jūsų rašte pateiktą informaciją ir teikiame pagal Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (toliau – VATESI) kompetenciją atsakymą. Prieš priimant sprendimus, susijusius su civilinės atsakomybės už branduolinę žalą reglamentavimu, būtina:

1. įsitikinti, kad bus užtikrintas tinkamas Ignalinos atominės elektrinės finansavimas.

Vienas iš bendrųjų reikalavimų licencijos turėtojams, nustatytas Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 17 straipsnyje, yra turėti ne tik VATESI išduotą licenciją ir (ar) leidimą, bet ir materialiuosius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius, **pakankamus saugiai** vykdyti licencijuojamą ar leidimu reguliuojamą veiklą. Šiuo metu didžioji dalis valstybės įmonės Ignalinos atominė elektrinė (toliau – VĮ IAE) vykdomos licencijuotos veiklos – galutinai sustabdytą Ignalinos atominės elektrinės energijos blokų priežiūra, panaudoto branduolinio kuro perkėlimas iš energijos blokų kuro išlaikymo baseinų į panaudoto branduolinio kuro saugyklą, nebereikalingos šių blokų saugai užtikrinti įrangos dezaktyvavimas ir išmontavimas, radioaktyviųjų atliekų tvarkymas, apimantis tiek esamus radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius ir saugyklas, tiek naujai statomus, įskaitant radioaktyviųjų atliekų atliekynus, – yra finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Todėl prieš priimant sprendimus, susijusius su civilinės atsakomybės už branduolinę žalą reglamentavimu, būtina įsitikinti, kad šis finansavimas ir toliau bus užtikrintas;

2. įvertinti, kad bus užtikrintas tinkamų tiekėjų saugiai įgyvendinti sudėtingus eksploatavimo nutraukimo projektus Ignalinos atominėje elektrinėje pasirinkimas.

Kitas svarbus dalykas – kaip galimi pokyčiai civilinės atsakomybės už branduolinę žalą reglamentavimo srityje darys įtaką esamų ar būsimų VĮ IAE tiekėjų veiklai. Ypač ateityje laukia sudėtingi reaktorių ir aplink juos esančios įrangos išmontavimo darbai. Labai tikėtina, kad dalį šių darbų ateityje vykdys ir užsienio juridiniai asmenys, turintys patirtį branduolinių įrenginių

eksploatavimo nutraukimo srityje. Todėl prieš priimant sprendimus, susijusius su civilinės atsakomybės už branduolinę žalą reglamentavimu, būtina įvertinti ar šie planuojami pokyčiai neturės neigiamos įtakos ieškant tinkamų tiekėjų saugiai įgyvendinanti sudėtingus eksploatavimo nutraukimo projektus Ignalinos atominėje elektrinėje;

3. atsižvelgti į esamą tarptautinį, Europos Sąjungos ir nacionalinį branduolinės saugos režimą.

Tiek Branduolinės saugos konvencijoje, tiek 2014 m. liepos 8 d. Tarybos direktyvoje 2014/87/Euratomas, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema, tiek ir Branduolinės saugos įstatyme yra įtvirtinta nuostata, kad už branduolinės energetikos objekto branduolinę saugą atsako šį objektą eksploatuojanti organizacija. Jei būtų priimtas sprendimas sukurti nacionalinį civilinės atsakomybės už branduolinę žalą reguliavimą, kuriame atsakomybė už civilinę žalą tektų ne tik eksploatuojančiai organizacijai, bet ir projektuotojams, įrangos tiekėjams ir kitoms organizacijoms, toks siūlomas požiūris galėtų įnešti neaiškumų sukurtam pagal tarptautines sutartis bei Europos Sąjungos direktyvas Lietuvoje branduolinės saugos režimui.

Viršininkas

Michail Demčenko

**ORIGINALAS
SIUNČIAMAS NEBUS**

DETALŲ METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija (VATESI) 188639874, A.Goštauto g. 12, LT-01108, Vilnius, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	VATESI raštas URM 2020 05 04
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-05-04 Nr. 22.1-310
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2020-05-04 Nr. 2-6158
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Michail Demčenko, Viršininkas
Sertifikatas išduotas	MICHAIL DEMČENKO, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-05-04 14:40:56 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-05-04 14:41:06 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-19 09:12:20 – 2021-11-18 09:12:20
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Sigita Vinskienė, Administravimo departamento Informacinių technologijų skyriaus vyriausiasis specialistas
Sertifikatas išduotas	SIGITA VINSKIENĖ, Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-05-04 15:39:08 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-05-04 15:40:14 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-06 10:26:15 – 2021-11-05 10:26:15
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avily, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, į.k.188613242 LT", sertifikatas galioja nuo 2018-12-27 13:56:16 iki 2021-12-26 13:56:16
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokobit ADoc v1.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2020-05-04 20:50:30)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2020-05-04 20:50:30 Dokumentų valdymo sistema Avily

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NUOLATINĖ ATSTOVYBĖ
PRIE TARPTAUTINIŲ ORGANIZACIJŲ VIENOJE**

Albinui Zananavičiui, URM viceministrui 2020-04-22 Nr. (79.1.8)S79-40
Daliai Kreivienei, URM IESESPD direktorei Į 2020-04-15 Nr. (23.2.13)-3-1704
Irenai Vedrickaitei, URM ESPS vedėjai

Kopija:
Energetikos ministerijai
Lietuvos nuolatinei atstovybei ES

**DĖL VIENOS KONVENCIJOS DĖL CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS UŽ BRANDUOLINĘ
ŽALĄ**

Atsakydami į Užsienio reikalų ministerijos 2020 m. balandžio 15 d. raštą dėl Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą ir vykdydami nurodytą instrukciją, siunčiame Branduolinės energetikos atašė Ilonos Pintukės pokalbio su TATENA Teisės skyriaus teisininku Andrea Gioia atmintinę.

PRIDEDAMA: minėta atmintinė, 2 lapai

Ambasadorius

Aurimas Taurantas

Ilona Pintukė, el.p. ilona.pintuke@urm.lt, tel.: +43 1 710 97 8014

**Branduolinės energetikos atašė Ilonos Pintukės pokalbio su
TATENA Teisės skyriaus teisininku Andrea Gioia
ATMINTINĖ
2020 m. balandžio 21 d.
Viena**

Pokalbis vyko video-konferencijos pagalba. Pokalbio tikslas – pasidomėti, kaip TATENA vertintų Lietuvos sprendimą pasitraukti iš 1963 m. Vienos konvencijos dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą (*toliau* – 1963 m. Vienos konvencija) ir kokios būtų TATENA rekomendacijos Lietuvai dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą teisinio modelio pasirinkimo.

Pokalbio apibendrinimas:

Pokalbio pradžioje TATENA atstovas pirmiausia pažymėjo, kad nepaisant to, kad Lietuva nebeturi veikiančio branduolinio reaktoriaus, Lietuva pagal 1963 m. Vienos konvencijos apibrėžimą yra šalis, turinti branduolinių įrenginių (*nuclear installations*). Todėl Lietuvai dėl žalos atlyginimo gali būti pritaikytos kai kurių konvencijų išimtys (pvz., 1997 m. Vienos konvencijos protokole numatytos išimtys).

TATENA atstovas patvirtino, kad jei Lietuva nuspręstų denonsuoti prisijungimą prie 1963 m. Vienos konvencijos ir nebepriklausyti jokiai tarptautinei konvencijai, būtų privalu sukurti nacionalinį civilinės atsakomybės režimą. Tačiau čia jis mato dvi grėsmes: ar Lietuvos teismų sprendimai bus pripažinti Baltarusijos teismų ir, ar Lietuvos žmonėms bus kompensuota norima suma. Denonsavus prisijungimą prie 1963 m. Vienos konvencijos, Lietuvos nebevaržytų jokie tarptautiniai teisiniai įsipareigojimai ir šalis galėtų nusimatyti norimą civilinę atsakomybę. Tačiau lygiai taip pat Baltarusijos nevaržys jokie teisiniai įsipareigojimai Lietuvos atžvilgiu. Anot TATENA atstovo, šiuo atveju, Baltarusija galėtų pasinaudoti 1997 m. Vienos konvencijos protokole numatytomis išimtimis dėl žalos kompensavimo ir atsisakyti atlyginti žalą, nes Lietuva turėtų (ir dar turės kurį laiką) branduolinių įrenginių ir nebepriklausytų jokiai konvencijai. Gali būti, kad jei Lietuva nebepriklaustų jokiai tarptautinei civilinės atsakomybės konvencijai, Baltarusija nieko nekompensuotų (nebent Lietuva turi/turės kokio Baltarusijos turto).

Austrija taip pat nepriklauso jokiai tarptautinei konvencijai ir turi savo nacionalinį atsakomybės režimą. Tačiau Austrija yra geresnėje situacijoje dėl dviejų priežasčių: Austrija neturi jokių branduolinių įrenginių bei yra Europos Sąjungos narė, kuriai taikomos daug griežtesnės ES taisyklės. Tuo tarpu Baltarusijai jokios ES taisyklės netaikomos.

Jei Lietuva ir toliau liktų prisijungusi prie 1963 m. Vienos konvencijos, Baltarusija privalėtų kompensuoti Lietuvai patirtą žalą (nors ir ribotą) pagal šią konvenciją. Taip pat šios konvencijos nuostatos būtų taikomos branduolinių medžiagų transportavimo atveju. Pati 1963 m. Vienos konvencija neriboja civilinės atsakomybės kompensacijos dydžio, tačiau konvencijoje yra nuostatos, leidžiančios šalims nustatyti ribotą civilinę atsakomybę. Kaip pavyzdį A. Gioia paminėjo, kad Rusija yra ratifikavusi tik 1963 m. Vienos konvenciją ir yra nusistačiusi neribotą civilinę atsakomybę. Neribotą civilinę atsakomybę turi ir Japonija. TATENA atstovas taip pat pažymėjo, kad 1963 m. Vienos konvencija nedaro jokios įtakos tarptautinei teisei dėl viešojo intereso gynimo, kuria Lietuva gali naudotis, nepriklausomai nuo to, kuriai konvencijai ji bepriklausytų.

1997 m. Vienos konvencijos protokolas – savo esme šis pakeitimas nelabai kuo skiriasi nuo 1963 m. Vienos konvencijos. Tačiau 1997 m. Vienos konvencijos protokole yra straipsnis dėl abipusės naudos (*reciprocal benefit*), kuris kiekvienos šalies interpretuojamas skirtingai. TATENA atstovo interpretavimu, Baltarusija turėtų kompensuoti patirtą branduolinę žalą Lietuvai, bet čia svarbiausia suprasti (žinoti), kaip abipusę naudą interpretuoja pati Baltarusija; pvz., Baltarusija gali įrodinėti, kad jų šalyje patirta žala yra didesnė nei Lietuvos, ir išsisukinėti nuo žalos atlyginimo. Abipusės naudos straipsnio nėra 1963 m. Vienos konvencijoje. Jei Lietuva ratifikuotų 1997 m. Vienos konvencijos protokolą, tai Lietuva galėtų išvengti bet kokių abejonių ir klaidingo interpretavimo dėl žalos atlyginimo iš Baltarusijos pusės. Tačiau tuo atveju Lietuva turėtų nusistatyti didesnę civilinę atsakomybę. TATENA atstovo nuomone, kuo daugiau mes būsim ratifikavę konvencijų, tuo stipresnes teises priemones mes turėsime reikalaujant žalos atlyginimo iš Baltarusijos.

Konvencija dėl papildomo kompensavimo (*Convention on Supplementary Compensation, CSC*) – A. Gioia nuomone, Lietuvai šią konvenciją ratifikuoti apsimokėtų tik tuo atveju, jei šią konvenciją būtų ratifikavusi Baltarusija, arba jei Lietuva būtų tranzitinė branduolinių įrenginių šalis, arba jei Lietuva turėtų kokių nors „branduolinių reikalų“ su bent viena šios konvencijos nare. Jo nuomone, CSC konvencijos ratifikavimas kažkokios apčiuopiamos naudos Lietuvai kol kas neduotų.

Apibendrinamas TATENA atstovas pabrėžė, kad visos konvencijos turi ribotą civilinę atsakomybę, kas yra visų konvencijų problema. Tačiau visos tarptautinės konvencijos turi teisinę prievolę (*legal certainty*).

Reikėtų pažymėti, kad TATENA atstovas jokių rekomendacijų dalinti nenorėjo, tik akcentavo, kad tai yra tik jo asmeninė nuomonė į užduotą klausimą. Apibendrinamas pažymėjo, kad apskritai geriau būti sistemoje, nei už jos ribų, nes tuomet Baltarusija negalėtų išvengti civilinės atsakomybės Lietuvos atžvilgiu.

Pabaigoje A. Gioia dar paminėjo, kad dabartinio TATENA GD R. Grossi vienas iš pagrindinių darbotvarkės klausimų – skatinti visuotinį branduolinės atsakomybės režimą. Artimiausiu metu šalims turi būti išsiųstas DG R. Grossi laiškas šiuo klausimu.